

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Capvt XII. Peccandi neceßitate[m] eam quam no[n] natura, sed naturæ vitium aliquotenus facit, cum libertate naturali pulchrè consistere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

cum libertate naturali concordia rationem insinuans,
 qua fit vt quod per insitam rationem naturaliter est li-
 berum, per vitia quidem tanquam compeditum vin-
 ctumque reddatur ad bonum, per gratiam verò libe-
 retur, vt etiam quæ sunt virtutis, expedite operetur:
 Itaque manens, inquit Prosper, liberum arbitrium,
 quod vtique cum ipso homine Deus condidit, à vani-
 tatibus & cupiditatibus suis, in quas neglecta Dei lege
 defluxit; non à seipso, sed à Creatore mutatur. Vt quic-
 quid in eo in melius reficitur, nec sine illo fit, quod sa-
 natur, nec nisi ab illo fit, qui medetur. cuius sumus no-
 ua creatura, nouumque figmentum, creati in Christo
 Iesu in operibus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis
 ambulemus. Et alio loco: Sic rumpit Deus, inquit,
 vincula captiui, sic vestit nuditatem spoliati, sic sanat
 vulnera sauciati, vt quod in ipso agit, etiam per ipsum
 geratur. Ac postea, nec quia spiritu Dei agitur homo,
 ideo se putet liberum arbitrium non habere: quod nec
 tunc perdidit quidem, quando diabolo voluntate se
 dedit: à quo iudicium voluntatis deprauatum est, non
 ablatum. Quod ergo non interfectum est, inquit, per
 vulnerantem, nõ tollitur per medentem. vulnus sana-
 tur, non natura remouetur. Sed quod in natura periit,
 non restituitur nisi ab auctore naturæ. Hæc Prosper.

*Lib. 1. de ve-
 catione gentium,
 cap. 8.*

CAPVT XII.

*Peccandi necessitatẽ eam quam nõ natura, sed natura vitium
 aliquatenus facit, cum libertate naturali pulchrè consistere.*

SED sicuti gratiam qua liberamur, cum libertate na-
 turali pulchrè coherere consistereque supra, do-
 cuimus, quantum instituti ratio postulabat: ita modò
 peccandi quãdam necessitatem, nihil eidem aduersari
 (quod breuiter duntaxat attigimus) fusiùs paulo do-
 ceamus. Quod igitur peccandi necessitatem (qualem
 nimirum diuinæ Patrumque sanctorum literæ nobis
 expresse-

*Lib. 2. Instit.
cap. 3. par. 5.*

expresserunt) ad peccati seruitutem pertinere monstrauimus, non id verendum (quod insulsè Calvinus vitari non posse putauit) ne hanc naturalem nobis eripiat libertatem, quæ esse dicitur à necessitate. Est enim libertas hæc, quemadmodum antea significauimus, à necessitate naturæ: qualem animantia bruta patiuntur, quæ tametsi ad partem, suæque naturæ convenientes operationes, neque coacta impelluntur, neque absoluta necessitate rapiuntur: tamen naturæ suæ quodam feruntur motu, ad vnum quiddam affixo determinatoque. Ab huiusmodi ergo necessitate, cui actiones vitæ omnes, natura ipsa reddat obnoxias, liberum est hominum genus, propter singularem excellentiam rationis: quæ dum in varias sese partes considerando circumfert, voluntatē huc atque illuc, libero mouet imperio. Neque enim fieri potest, vt nō cum ratione liberum cohæreat arbitrium, per quod nostrarum actionum domini siue (vt D. Basilius Cyrillusque loquuntur) nostri iuris sumus: propter quod anima nostra libera est, inquit D. Ambrosius, & diffusis cogitationibus atque consiliis, huc illuc vagatur, & considerando spectat omnia. Alio quoque in loco: Non enim seruili, inquit, ad obediendum constringimur necessitate; sed voluntate arbitra, siue ad virtutem propendimus, siue ad culpam inclinamus: & ideo nos aut liber affectus ad errorem trahit, aut voluntas reuocat, rationē secuta. Et rursus: Qui, inquit, voluntatis suæ arbiter est, iudex consilij, qui coërcet corporeæ appetitiam passionis, qui ea quæ agit, bene agit, habens suorum actuum potestatem, is profectò liber est. Tametsi negandum non sit, & ipsam humanam voluntatem in quibusdam motibus suis, bona quadam naturæ constrictione sic teneri, vt ad vnum quippiam delata reflecti reuocarique nō possit. velut in eo quod beatam vitam appetit, miseram verò refugit atque reformidat. Hunc enim & inter varia

*Lib. de vera
virginitate.
Vide Gregor.
Nazianzenum
lib. de lib. arbit.*

*Lib. 1. de Ia-
sob & de vita
beata, cap. 1.*

*Lib. post. de Ia-
sob & vita
beata.*

vicia,

vitia, quibus deprauata iacebat natura mortalium, vsque adeò sibi insitum retinuit beatitudinis appetitum, vt non modò misera nolit esse, sed nec prorsus velle possit. Quo in genere motuum, quidam arbitrij libertatem versari voluerunt. Quod iis sanè per errorem excidit, vt liberum arbitrium nominari censerent ex ea libertate quæ est à coactione. Quod si recipiendum est, iam & brutæ animantes libero donadæ erunt arbitrio: quòd spontaneos sæpè minimeque coactos habent motus. Non ergo vbicunque volùtas est, in eo liberam esse voluntatem necesse est; nec quicquid volumus, id liberè velle dicendi sumus: vereque ex aliqua parte dixit Pelagius, voluntatis arbitrio ac deliberatione priuari, quicquid naturali necessitate constringitur. Quamuis enim hoc propter quandam sermonis generalitatem dicat Augustinus nonnullã habere questionem, verum tamen est, cum eòdem illa referuntur, vt intelligatur in eo motu non esse libertatem, in quo optima naturæ constrictione teneamur. In iis autem motibus atque actionibus exercendis liberi sumus, quæ à voluntate sic profiscuntur, vt ab eadem possint non produci, aliud quiddam proponente rationis iudicio. Quæ quidem in eligendo agendoque libertas, vti in illis est qui ita sunt boni vt prauè nihil agere queant (est enim ipsius Dei in efficiendis moderãdisque rebus summa libertas. Est & in Angelis permagna, quorum sic est tamen in iustitia fixa & constabilita voluntas, vt nisi quod rectum sit, nihil expectere possint) ita omninò & in iis esse potest, quorum est in malis tam deplorata permansio, vt ad iustitiæ sanitatem nequeant reuocari. Vt enim Angeli sancti necessario quidem boni amore tenentur, sed in variis tamen beatæ illius vitæ officiis & operibus liberam habent electionem: cum aut his opiculantur, præ illis: aut hoc nõ illo modo, istoque & tempore & loco non alio,

*Lib. de natura
et gratia, c. 46.*

*Alfonso da
Castro, lib 7.
contra hereti-
cos tis. de gra-
tia.*

alio, subueniunt: aut cùm ex innumeris diuinarum laudum modis, hùc præ illo, sicuti volunt, amplectuntur: sic dæmones summo quidem amore mali obfirmatam in vitiis gerunt voluntatem, sed cùm plura variaque proponuntur mala, ex his vnum aliquod libera possunt electione suscipere. Non enim necessario Satan Prophetam Iob percussit vlcere pessimo: non illum armentis, non liberis, aliqua constrictus necessitate spoliauit. Itaque & si per inobedientiam primam ita peccati vinculis implicata cupiditatisque dominatu oppressa sit natura humana, vt crimen vitare suapte virtute non possit, nullum tamé sic committit, vt non id vitare potuerit. An non potuère Romani quos colebant Deos non colere; quos non rarò mutarunt? An vlla cum gente sic bella gesserunt, sic vllos populos attriuerunt, vt sibi non possent à gladiis, si vellent temperare? Peccandi quidem necessitate victus est, qui infidelis permanet: At non cædes, non sacrilegia, non stupra, aut vllum singulare peccatum, aliqua ductus necessitate designat: Non potest, inquam, ingenito solius nature vigore peccati euadere seruitutem, sed mutare illam potest: vt qui veneri turpiter antea palamque seruiebat, iam id nolit, studioseque flagitia manifesta declinet, quòd amet vir bonus haberi: vt alius gulam ingluuiemque reprimat, quòd avaritiæ potius obsecundet: alius iram ad tēpus cohibeat, vt exquisitis postea suppliciis odium conceptum exfatiet. Nam gentiles (inquit Augustinus) cùm in agone decertant, ab omnibus continent. Hæc enim cupiditas vana ac per hoc praua, vincit in eis & frangat alias prauas cupiditates, propter quod dicti sunt continētes. Atque idem aliàs. Veteres, inquit, primi Romani, quamuis vt alię gentes, excepta vna populi Hebræorum, deos falsos colerent, & non Deo victimas, sed dæmoniis immolarēt: tamen laudis auidi, pecuniæ liberales erant: gloriā ingentem, diuitias

*Lib. 4. contra
Iulianum, c. 3.
& lib. 21. de
vniuersitate Dei,
cap. 16.*

*Lib. 5. de ciuit.
Dei, cap. 12.*

diuitias honestas volebant; hanc ardentissimè dilexerunt; propter hanc viuere voluerunt; pro hac & mori non dubitauerunt; cæteras cupiditates, huius vnus ingenti cupiditate, presserunt. Neque enim vnus anima (vt ait D. Chrysostomus) multis sufficere potest cupiditatibus: sed ab alia, alia opprimitur, & diuisa fit imbecillior, cùm alia dominetur, & totum ad se animum trahat. Sic Chrysostomus. Vim proinde cupiditatis & impetū nec improbus ad hoc aut illud perpetrandum necessariò sequitur: cùm ipsa sæpenumero cupiditas, aut ab alia cupiditate, aut ab ipso certè humano metu, superetur; multiplexque consideratio à conceptis animo sceleribus humanam crebrò voluntatem abducatur. Sed etsi erit aliquando vis cupiditatis tanta, vt neque coërceatur metu, neque ab alia vehementiore prematur cupiditate, quin possessam voluntatem in scelus abripiat: tamen quod vitari humana virtute non potest, diuina auxiliante poterit: qua fit vt in Dei præceptis ambulemus, & quod bonum est, etiam liberè faciamus; hoc est, secundùm modum & naturam liberæ quæ nobis insita est facultatis: quam Deus non destruit in ea operando; sed sanat tanquam si faciat medicus vt videat qui obiecto humoris impedimento nihil videbat priùs, non enim visum reddit; sed quod visionem impediēbat, abstergit. Ad similitudinem prorsus modum, absterfa vitiosa cupiditate, quæ liberam suapte natura premebat voluntatem, cælestis ille medicus efficit, vt quæ diuina lege præcipiuntur, secundùm insitum nobis à natura libertatis modum, exequamur. Id quod esse hîc satis arbitramur ad libertatis naturalis tuendam rationem: si videlicet sic malum quodpiã fiat infirmitate aut malitia humana, vt liberè possit id non committi, gratia opitulante diuina, quemadmodum sic fit quodcunque bonum auxiliante Deo, vt id possit non fieri libero languente arbitrio. Neque

*Homil. 1. to
cap. 1. Iouinis*

D

enim

enim sic est in literis sacris hæc peccati seruitus aut necessitas constituta, vt simpliciter peccatum vitari non possit: sed vt peccati vinculis liber esse, & cupiditatem vera virtute vincere nemo queat, nisi fuerit mediatoris ope liberatus. Verissimè sanè D. Hieronymus ait, Liberi arbitrij nos condidit Deus, nec ad virtutem nec ad vitia necessitate trahimur: alioqui vbi necessitas, nec corona est. Hoc enim (inquit Augustinus) quis non agnoscat? quis non toto corde suscipiat? quis aliter conditam humanam neget esse naturam? sed in rectè faciendo ideo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis. Quod autem ex vitiis naturæ, non autem ex conditione naturæ, sit quædam peccandi necessitas, audiat homo, atque vt eadem necessitas non sit, discat Deo dicere, De necessitatibus meis erue me: quia & in eiusmodi oratione certamen est aduersus tentatorem, de ipsa contra nos necessitate pugnantem. Ac per hoc, inquit, opitulante gratia per Iesum Christum, & mala necessitas remouebitur, & plena libertas tribuetur. Quis igitur peccat, ait, in eo quod caueri non potest? peccatur autem; ergo caueri potest; sed opitulante illo cui dicitur, Ne nos inducas in tentationem. Quanquam & illud pertinet ad cauendum peccatum, si veraciter dicitur, Dimitte nobis debita nostra. Duobus enim modis etiam in corpore cauetur morbi malum: & vt non accidat, & si acciderit, citò sanetur. vt non accidat, cauemus dicendo: Ne nos inducas in tentationem. vt citò sanetur, cauemus cùm dicimus, Dimitte nobis debita nostra. Siue ergo immineat, siue insit, caueri tamen potest. Dicit etiam Augustinus in eo libro quem scripsit de perfectione iustitiæ, hominem sola volûtate sua venisse in necessitatem eam quam sola hominis voluntas superare non possit. Et peccatum est, inquit, cùm vel non est charitas quæ esse debet, vel minor est quàm esse debet, siue hoc

volun-

*Lib. 2. contra
Iovinianum. In
epist. ad Da-
masum, to. 3.*

*Lib. de natura
& grat. c. 65.*

*Ratiocinat. 14.
c. 15.*

voluntate vitari possit, siue non possit. Quia si potest, præsens voluntas hoc facit: si autem non potest, præterita voluntas hoc fecit: & tamen vitari potest, non quando voluntas superba laudatur, sed quando humilis adiuuatur. Sic ille. Necessitates ergo distinguendæ sunt. Alia est enim nature necessitas, quam facit Deus: alia cupiditatis, quam malè suadendo sibilus antiqui serpentis induxit. Illa in quibus est operationibus & motibus, in iisdem liberum voluntatis motum esse non sinit. Hæc etiam vbi trahit atque impellit, tamen libertatem voluntatis naturalem non excludit. Cupiditates enim nostræ, quando validæ sunt, & quando iis feruimus, necessitates vocantur. ac tum necessitates istæ (vt Augustinus ait) finiuntur, quando vincuntur illæ cupiditates. Quod igitur cupiditate fit, id libero arbitrio fieri quis neget? Cur autem libero fit arbitrio, nisi quia certo iudicio rationis possit idem non fieri? Si autem vt non fiat, valentior alia cupiditas in causa est, si vel cohibet metus, vel reuocat pudor, vel amici potentis flectunt preces, liberi arbitrij vsus est, in ipsa seruitute peccati. Sin amore iustitiæ cupiditati repugnatur, & infusæ charitatis robur, peruersi amoris impetus frangit, liberi arbitrij vsus est à peccati seruitute liberati. Illic igitur libera volūate non ceditur ad perpetrandum opus, sed intus tamen adhuc cupiditatis innexa vinculis, voluntas praua tenetur: hic verò non libera modò, sed etiam liberata voluntate, & abstinetur ab opere, & euerso cupiditatis imperio, ampliùs peccato non seruitur. Illic tentationi vel interiore assensu & amore peccati succumbitur: hic verò gratia liberantis, ne in tentationem inducatur, id est, ne vel concupiscendo cedat, sed iustitiæ delectatione vincat, infirma volūtas adiuuatur. Liberum igitur arbitrium, etsi, dum adhuc in vitio captiuo motu versatur, non sit liberum, id est, nulla difficultate obnitere impeditum,

*In Psalm. 30.
& epist. 70.*

seu valens expeditumque ad faciendum bonum: tamen ad id hactenus liberum est, quia sanante & illuminante gratia, quod ratio diuinæ legis contemplatione faciendum proposuerit, exequi liberè possit. Quod quidem lege Dei præscriptum bonum etsi præstare ac peragere nullo modo possit; suppeterent tamen alia permulta, in quibus vel suscipiendis vel respuendis, naturæ se rationalis sapè iam nominata libertas ostenderet: tam multa videlicet ad hanc vitam temporariam siue conseruandam & producendam, siue ornadam seculi more, pertinètia. ipsa quoque peccata tam varia tam que pro variis hominum affectionibus occasionibusque multiplicia, vt numero comprehendi nullo possint. Vnde

Libro 3. scripta sunt illa in libris Hypognosticon: Esse fatemur liberum arbitrium omnibus; habens quidem iudicium rationis; non per quod sit idoneum quæ ad Deum pertinent sine Deo aut inchoare aut certè peragere; sed tantum in operibus vitæ præsentis tam bonis quam etiã malis. Bonis dico quæ de bono naturæ oriuntur; id est, velle laborare in agro, velle manducare & bibere, velle habere amicum, velle sibi indumenta parare, fabricare velle domum, vxorè velle ducere, pecora nutrire, artes addiscere rerum variarum, velle quicquid bonum ad præsentem vitam pertinet: quæ omnia non sine gubernaculo diuino subsistunt; imò ex ipso & per ipsum sunt vel esse cœperunt. Malis verò dico; vt est velle idolum colere, velle homicidium, velle adulterium facere, res alienas velle diripere, Deum viuentem in sæcula blasphemare. Sic ille. Vnde perspicitur quale sit illud Cassiani in Collationibus, cum ait: Nec Deus talem fecisse credendus est hominem, qui nec velit vnquam nec possit bonum. Alioquin nec liberum ei permisit arbitrium, si ei tantummodo malum & velle & posse; bonum verò nec velle nec posse concessit. Quo quidem in loco bis omninò falli videtur. Primum, quia liberi vsus arbitrij non modò inter bonum & malum,

lum, verum etiã inter duo mala consistit, vt non magis consequens sit, non esse liberum arbitrium in homine, quia bonũ facere non possit, quã in Deo nõ esse, qui malè facere nõ potest. Deinde quis vnquam dixit Catholicus, homini non nisi malũ velle & posse, competere? prorsus & modò cùm infirmum & læsum est hominis arbitrium, potest & velle bonum & facere. Sed illo adiuuante potest, qui dicit: Sine me nihil potestis facere. &, Faciam vt in præceptis meis ambuletis. Sed contra Cassianum collatorem copiosè & eruditè describitur à diuo Prospero Episcopo Regiensi. Cap. 27.

CAPVT XIII.

Quanta vis sit innata præsertim & inueterata cupiditatis ad animum infelici seruitute premendum.

HÆC eò dicta sunt, ne aut prætextu gratiæ qua liberamur defendendæ, liberum destruaturs arbitrium; aut studio propugnandæ libertatis naturalis sic effluamus, vt gratiæ Dei facere videamur iniuriã, quã de implicamētis necessitatũ nostrarum expediti, beata libertate donamur. Quod ille beneficium cõsecutum se esse recognouit, qui dixit: Quia respexisti humilitatem meã, saluasti de necessitatibus animã meam: nec cõclusisti me in manibus inimici. Ac reuera (quoniam huc nostra reuocari debet oratio) quis edisserat pro rei magnitudine, quantæ sint necessitates vincendarum cupiditatum, & annosæ consuetudinis malæ? vides quã malè facias, quã detestabiliter, quã infelicitè; & facis tamẽ. Fecisti heri, facturus es hodie, cras quoque fiet idein. Vnde raperis? quis te captiuum trahit? nullãne hæc necessitas est infelicissimæ seruitutis, quã lex membrorum imponit? Nullũmne iugum quod ille se perpeti verbis eiusmodi confessus est? Psalm. 30.

Odi, nec possum cupiens non esse quod odis.

Heu, quã quod studeas ponere, ferre graue est!

D. 3

Nam